

4. mars 2026

IÐNAÐUR ER UNDIRSTAÐA HAGSÆLDAR

Íslenskur iðnaður er öflug og fjölbreytt atvinnugrein sem er undirstaða hagsældar landsmanna. Verðmætasköpun iðnaðar nam 1.100 milljörðum króna á síðasta ári. Það jafngildir um fjórðungi af heildarverðmætasköpun íslensks hagkerfis. Útflutningstekjur greinarinnar námu 791 milljörðum króna á því ári eða um 40% af heildar útflutningstekjum hagkerfisins. Í greininni störfuðu í fyrra 52 þúsund manns sem er nær eitt af hverjum fjórum störfum í hagkerfinu. Velta greinarinnar nam nær 2.300 milljörðum króna í fyrra sem er um þriðjungur af veltu viðskiptahagkerfisins. Skattspor iðnaðar var 564 milljarðar króna árið 2024, stærst útflutningsgreina.

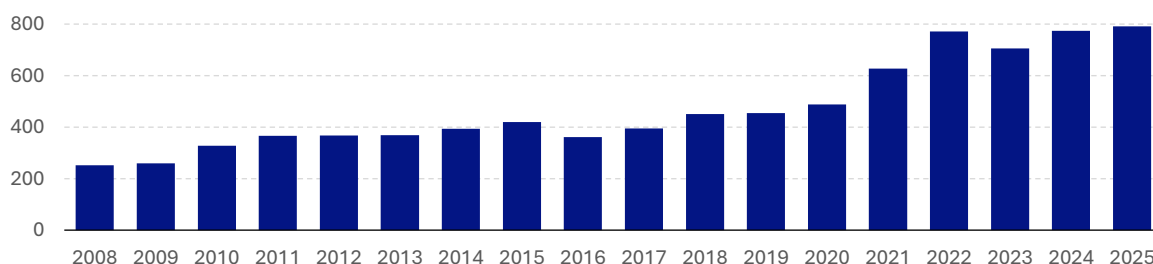
Þessar tölur endurspeglar þó ekki heildaráhrif iðnaðarins. Virðisikeðja greinarinnar er fjölpætt og teygir sig langt út fyrir beinan rekstur iðnfyrirtækja. Fyrirtækin kaupa vörur og þjónustu af fjölda aðila í öðrum greinum og afrakstur verðmætasköpunarinnar dreifist vítt og breitt um samfélagið. Þessi óbeinu áhrif (margföldunaráhrif) fela í sér að raunverulegt vægi iðnaðar í verðmætasköpun er meira en beinar mælingar gefa til kynna. Öflugur iðnaður er því mikilvæg forsenda fyrir vexti efnahagslífsins, þvert á greinar.

Verðmætasköpun í iðnaði byggir á samspili mannauðs og fjármagns. Greinin er tæknivædd og krefst verulegra fjárfestinga í sérþekkingu, tækjabúnaði, nýsköpun og rannsókn- og þróunarstarfi. Slíkar fjárfestingar styðja við framleiðnivöxt og gera fyrirtækjum í greininni kleift að greiða laun sem eru að jafnaði hærri en í mörgum öðrum greinum hagkerfisins.

ÚTFLUTNINGUR: 791 MILLJARÐAR OG STÆRSTA ÚTFLUTNINGSGREININ

Verðmætasköpun hagkerfisins byggist á útflutningi. Þar gegnir iðnaður lykilhlutverki. Hann er stærsta útflutningsgrein landsins. Útflutningstekjur iðnaðar námu 790 milljarði króna árið 2025, eða 40% af heildarútflutningstekjum þjóðarbúsins. Mikið vægi greinarinnar í útflutningi gerir það að verkum að þróun greinarinnar skiptir þjóðarbúið miklu en útflutningstekjurnar greinarinnar hafa aukist um 88% frá árinu 2015 en þá námu þær 420 milljörðum króna.

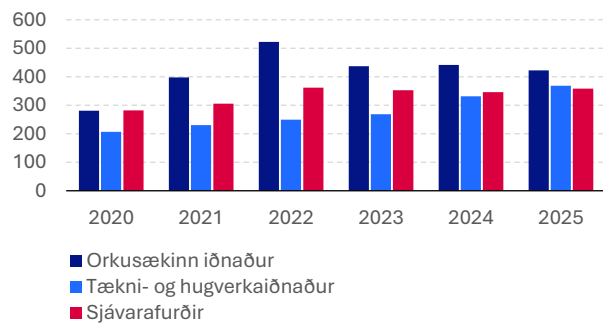
Útflutningur iðnaðar
Milljarðar króna

Tvær af fjórum meginstoðum útflutnings Íslands falla undir iðnað, það er orkusækin iðnaður og tækni- og hugverkaiðnaður. Útflutningstekjur tækni- og hugverkaiðnaðar námu 369 milljörðum króna á síðasta ári, sem samsvarar 18% af heildarútflutningstekjum hagkerfisins, þannig að sú stoð fór úr fjórða sætinu í það þriðja. Voru útflutningstekjur greinarinnar á síðasta ári í fyrsta sinn hærri en útflutningstekjur sjávarútvegsins. Útflutningstekjur greinarinnar hafa vaxið stöðugt undanfarin ár, en árið 2010 námu þær 64 milljörðum króna.

Tækni- og hugverkaiðnaður er atvinnugrein sem byggir á hugviti og fjárfestingum í nýsköpun, oft studd af umfangsmiklu rannsóknar- og þróunarstarfi. Undir greinina falla meðal annars fyrirtæki í upplýsingatækni- og fjarskiptaiðnaði (UT), tölvuleikjagerð og gagnaversiðnaði, auk lyfjaframleiðslu, líf- og heilbrigðistækni og öðrum hátækniiðnaði. Vöxtur hugverkaiðnaðar á síðustu árum hefur aukið fjölbreytni í útflutningi og þannig rennt stoðum undir aukinn stöðugleika í hagkerfinu.

Útflutningstekjur
Milljarðar króna

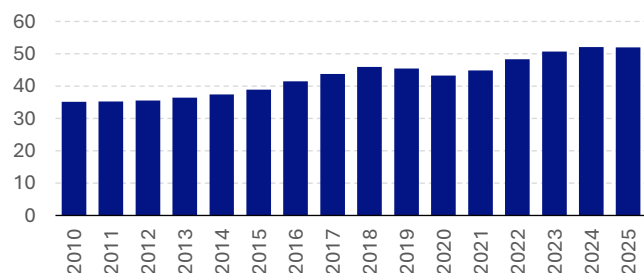
Útflutningstekjur iðnaðar fyrir utan tækni- og hugverkaiðnað námu 422 milljörðum króna á síðasta ári. Tekjurnar lækkuðu á milli ára, en árið 2024 námu þær 442 milljörðum króna. Útflutningstekjur þessar eru aðallega af útflutningi stóriðju. Samdráttinn á milli ára má einkum rekja til lokunar PCC á Bakka, minni framleiðslu hjá Elkem og bilunar hjá Norðuráli á Grundartanga. Á móti vógu þó verðhækkanir á áli.

MANNAUÐUR: 52.000 STARFANDI EÐA 23% ALLRA STARFA Í LANDINU

Hlutdeild iðnaðar í atvinnusköpun er sterk vísbending um vægi greinarinnar í hagkerfinu, en mannauðurinn er jafnframt lykilþáttur í verðmætasköpun hennar. Verulegur hluti verðmætasköpunar greinarinnar rennur til starfsfólks í formi launa og launatengdra gjalda. Aðrir hlutar verðmætasköpunarinnar skiptast milli fjármagns í rekstri fyrirtækjanna og hins opinbera í formi skatta og gjalda.

Umfang iðnaðar á íslenskum vinnumarkaði hefur sjaldan verið meira. Tölur fyrir árið 2025 sýna að um 52.000 manns störfuðu þá í iðnaði hér á landi. Það jafngildir um 23% af heildarfjölda starfandi á vinnumarkaði. Með öðrum orðum má ætla að um eitt af hverjum fjórum störfum í hagkerfinu sé í iðnaði. Þetta undirstrikar að iðnaðurinn er ein stærsta og mikilvægasta atvinnugrein landsins.

Fjöldi starfandi í iðnaði
Í þús.

Störf í iðnaði eru jafn fjölbreytt og þau eru mörg. Þau spanna allt frá sérhæfðum störfum í litlum sprotafyrirtækjum til stórra vinnustaða í framleiðslu- og útflutningsiðnaði, auk umsvifamikilla fyrirtækja í byggingariðnaði og mannvirkjagerð. Þessi breidd gerir iðnaðinn að atvinnugrein sem veitir íslensku atvinnulífi styrk og sveigjanleika. Starfsemin er jafnframt dreifð um allt land og styður þannig við byggðafestu og atvinnuöryggi í öllum landshlutum.

Vöxtur iðnaðarins hefur verið kröftugur á undanförunum árum. Á síðustu tíu árum hefur störfum í iðnaði fjölgað um 13.000. Það jafngildir því að iðnaðurinn hafi staðið undir um 29% af heildarfjölgun starfa í hagkerfinu á tímabilinu.

Laun í iðnaði eru almennt há og liggja yfir meðallaunum í hagkerfinu. Það er ekki tilviljun, heldur endurspeglar mikla framleiðni í greininni. Tæknivæðing og aukin verðmætasköpun skila sér beint í hærri launum og betri kjörum starfsmanna. Því má segja að verulegur hluti ráðstöfunartekna íslenskra heimila eigi rætur að rekja til starfa í iðnaði, sem undirstrikar mikilvægi greinarinnar fyrir kaupmátt og lífskjör í landinu.

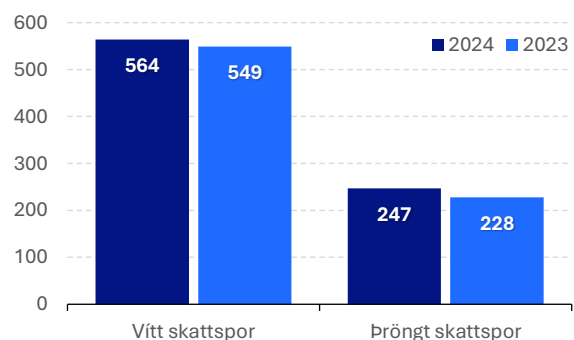
SKATTSPOR: 564 MILLJARÐAR KRÓNA OG STÆRST ÚTFLUTNINGSGREINA

Mikil verðmætasköpun í iðnaði skilar sér ekki aðeins til fyrirtækja og starfsfólks, heldur einnig til samfélagsins í formi skattgreiðslna, oft nefnt skattspor. Skattspor vísar til heildarframlags greinarinnar til hins opinbera og þar með til fjármögnunar heilbrigðis- og menntakerfis, sem og uppbyggingar innviða, svo sem samgangna og opinberra mannvirkja.

Skattspor íslensks iðnaðar, vítt skilgreint, var 564 milljarðar króna árið 2024 samkvæmt útreikningum Reykjavík Economics.¹ Það stækkaði frá árinu 2023 þegar það var 549 milljarðar króna á verðlagi ársins 2024. Sé horft á þröngt skilgreint skattspor (skattar sem leggjast beint á rekstur auk launagreiðslna) má sjá að iðnaðurinn er umtalsvert stærri en aðrar útflutningsgreinar, með 247 milljarða króna framlag. Til samanburðar nam vítt skattspor ferðaþjónustunnar 190 milljörðum króna og þröngt skattspor 108 milljörðum árið 2024. Þröngt skattspor fiskveiða og -vinnslu nam sama ár tæplega 80 milljörðum króna.

Skattspor iðnaðarins

Milljarðar króna

Skattspor iðnaðarins hefur stækkað verulega á undanförunum árum en til samanburðar þá nam vítt skattspor greinarinnar 439 milljörðum króna árið 2020 (á verðlagi 2024). Þessi þróun endurspeglar vöxt greinarinnar og aukna verðmætasköpun, sem skilar sér í auknum tekjum hins opinbera og styrkir þannig opinbera þjónustu og fjárfestingar.

¹ [Skattspor iðnaðar 564 milljarðar króna – stærst útflutningsgreina, Greining SI og Reykjavík Economics feb. 2026](#)